Gieo nhân tốt, có đức mặc sức mà ăn

ISSN: 2734-9195 09:05 21/02/2026

Xuân mới không chỉ là sự đổi thay của đất trời, mà là cơ hội để ta gieo lại chính mình bằng đức, bằng nhân, bằng thiện tâm trong sáng hơn từng ngày.

“Có đức mặc sức mà ăn

Có nhân thì mười phần chẳng lỗ

Ở phải lãi muôn đời

Có phúc thì có phần

Gieo nhân ở quả hiền lành”.

Hình minh họa tạo bởi AI

Những câu mộc mạc ấy nghe qua tưởng chỉ là lời răn dạy dân gian. Nhưng nếu lắng lại, ta sẽ thấy đó chính là tinh thần nhân quả được diễn đạt bằng ngôn ngữ của đời sống.

Người đời thường lo thiệt hơn. Làm việc gì cũng cân đo: được bao nhiêu, mất bao nhiêu. Thậm chí, có khi vì sợ "lỗ" mà ta ngại làm điều thiện. Nhưng câu "có nhân thì mười phần chẳng lỗ" nhắc ta một điều quan trọng: trong trật tự của nhân quả, không có sự mất mát vô nghĩa.

Kinh Pháp Cú (Dhammapada), Phẩm Ác Hạnh (câu số 118) có dạy:

Đã làm được việc thiện,

Nên tiếp tục làm thêm,

Hãy vui làm việc thiện,

Tích thiện, sống êm đềm.

Nhân lành không phải lúc nào cũng cho quả ngay trước mắt, nhưng cũng không bao giờ mất đi. Mỗi ý nghĩ thiện, mỗi lời nói tử tế, mỗi hành động đúng đắn đều âm thầm gieo nhân lành xuống mảnh đất của đời mình.

"Có đức mặc sức mà ăn" không phải là lời hứa về sự giàu sang vật chất. Đức ở đây là nền tảng đạo đức, là cách ta sống ngay thẳng, không gian dối, không làm tổn hại người khác. Người có đức có thể chưa giàu tiền bạc, nhưng thường giàu sự tin cậy, giàu mối quan hệ bền vững, giàu sự an ổn trong tâm. Đó là cái "ăn" sâu xa hơn cơm áo.

"Ở phải lãi muôn đời" lại càng thâm trầm. Lãi muôn đời không phải là danh tiếng lưu truyền, mà là hạt giống thiện lành tiếp tục sinh trưởng trong nhiều điều kiện khác nhau. Một người cha sống chính trực có thể không để lại gia tài lớn, nhưng để lại cho con cái chuẩn mực sống. Một người mẹ biết nhẫn nhịn, yêu thương có thể không được ca ngợi, nhưng gieo trong gia đình một dòng chảy ấm áp kéo dài qua nhiều thế hệ. Đó chính là "lãi" của **nhân quả**.

Hình minh họa tạo bởi AI

Trong xã hội hiện đại, khi mọi thứ được đo bằng tốc độ và hiệu quả tức thời, giáo lý nhân quả đôi khi bị hiểu lầm là xa vời. Nhưng thật ra, nhân quả rất thực tế. Nói một lời nóng giận, ta thấy ngay bầu không khí thay đổi. Giữ một thái độ ôn hòa, ta cũng thấy ngay sự khác biệt. Nhân và quả không chỉ nằm ở kiếp sau, chúng vận hành ngay trong từng phút giây.

"Có phúc thì có phần" nhắc ta đừng ganh tỵ với phần của người khác. Mỗi người đang thọ nhận kết quả của những nhân duyên riêng. So đo chỉ làm tâm mình thêm bất an. Thay vì hỏi "vì sao người ấy được nhiều hơn tôi?", ta có thể tự hỏi: "Hôm nay tôi đang gieo nhân gì?".

Và cuối cùng, *"gieo nhân ở quả hiền lành"* là lời nhắc nhẹ mà kiên quyết. Muốn quả hiền, đừng gieo nhân dữ. Muốn cuộc đời bớt chông chênh, ta hãy bắt đầu từ những điều nhỏ: giữ lời hứa, nói lời chân thật, giúp người trong khả năng của mình và nhất là giữ tâm không oán hận.

Phật pháp không nằm ở những điều cao siêu, phật pháp nằm ở cách ta sống mỗi ngày. Khi hiểu và tin sâu nhân quả, ta bớt vội vàng, bớt cực đoan, bớt sân si. Ta không cần phải chờ ai chứng nhận cho sự đúng đắn của mình, vì tự nhân quả đã là một tiến trình công bằng.

Có đức thì mặc sức mà ăn - hưởng trong sự an nhiên.

Có nhân thì chẳng lỗ - lãi ở sự bình yên.

Ở phải thì muôn đời còn dư âm của một đời ngay thẳng, sống thiện.

Một năm mới lại mở ra. Người ta thường cầu phúc, cầu lộc, cầu bình an. Nhưng phúc không tự sinh nếu ta không vun bồi, lộc không bền nếu thiếu nền tảng của đức, bình an không tự đến khi tâm còn chất chứa bất thiện.

Hiểu nhân quả nằm ở ngay nơi mỗi người, ta sẽ bắt đầu năm mới không bằng những lời hứa lớn lao, mà bằng những đổi thay rất nhỏ: nói một lời chân thành hơn, giữ một lời hứa trọn vẹn hơn, nhẫn thêm một điều đáng nhẫn, buông bớt một điều nên buông.

Không cần làm điều gì quá lớn.

Chỉ cần mỗi ngày gieo thêm một nhân lành.

Rồi thời gian sẽ âm thầm trả lời. Những "quả" hiền lành không ồn ào, không phô trương, nhưng đủ làm lòng người nhẹ xuống.

Xuân mới không chỉ là sự đổi thay của đất trời, mà là cơ hội để ta gieo lại chính mình bằng đức, bằng nhân, bằng thiện tâm trong sáng hơn từng ngày.

Và mỗi ngày trôi qua, ta vẫn đang âm thầm gieo xuống mảnh đất đời mình những hạt giống của tương lai.

Tác giả: **Ngọc Tâm**